

17
1.
2.
17
1.
17
1.
2.

1756.

1. Estor, Joannes Georgius: De jure magistratus non rogati a judicante obsequendi sententiam, quam tulit magistratus provinciae alius, ubi de actione judicati facta veraque . . . agitur
2. Hoffmann, Joannes Ludov.: Utrum feuda censuaria praesumenda sint feminea?

1757.

1. Franckel, Johann Georgius: De allegatione causae Criminalis, pro coloranda causa civili facta, et coram supremis imperii tribunalibus proposita, committatam non operante, nec illorum jurisdictio nem fundante.

1758.

1. Quill, Friederich Ernestus: De judiciis censoriis, vulgo Ruge-gerichten, specificatione de illis, quae in dynastia Wiedaw. Roncalensis semel per annum . . . celebrantur.
2. Franckel, Joannes Guibildus: De transsubstantione testamento-um judicibus haud permissa.

1758.

3. Hofmann, Franc. Ruders: De indigenis eorumque
praerogativis et tempore evolvendis hinc in
terris cum civitatibus et locis Germaniae conti-
nentis. Programma, disputatio oratoria. . . praesentium.
4. W. Wich, Franc. Ruders: De insigni differentia
inter procerum conturbationis vulgo concursus
Illustrium et privatorum.

1759.

1. Estor, Franc. Georgius: De conturbatione Illustrium
sententiarum sine decore Imperatoris Augusti,
et aere Diviti status imperii exeat et hoc vulgo
Administrativus. Commers et Relat. Wesen.
2. Estor, Franc. Georgius: Mellemata de scite
separandis ab aliis rebus fidei dabilibus.
3. Wille, Carolus Ludovicus: De sententiis contrarias
eodem tempore circa idem negotium litigiosum
latas

1760.

- 1^a Hofmann, Fr. Ruders: De vicinis investitis feudum
individuum possidentibus necesse unius ad rursus

libertatem non adstrictis.

1744.

1. Kunckell, Hans Franciscus: De confirmatione
aliquo nempe haec sunt de jurisdictione Caesaris,
si quid regalis ab hac fuerit confirmatum?

1762.

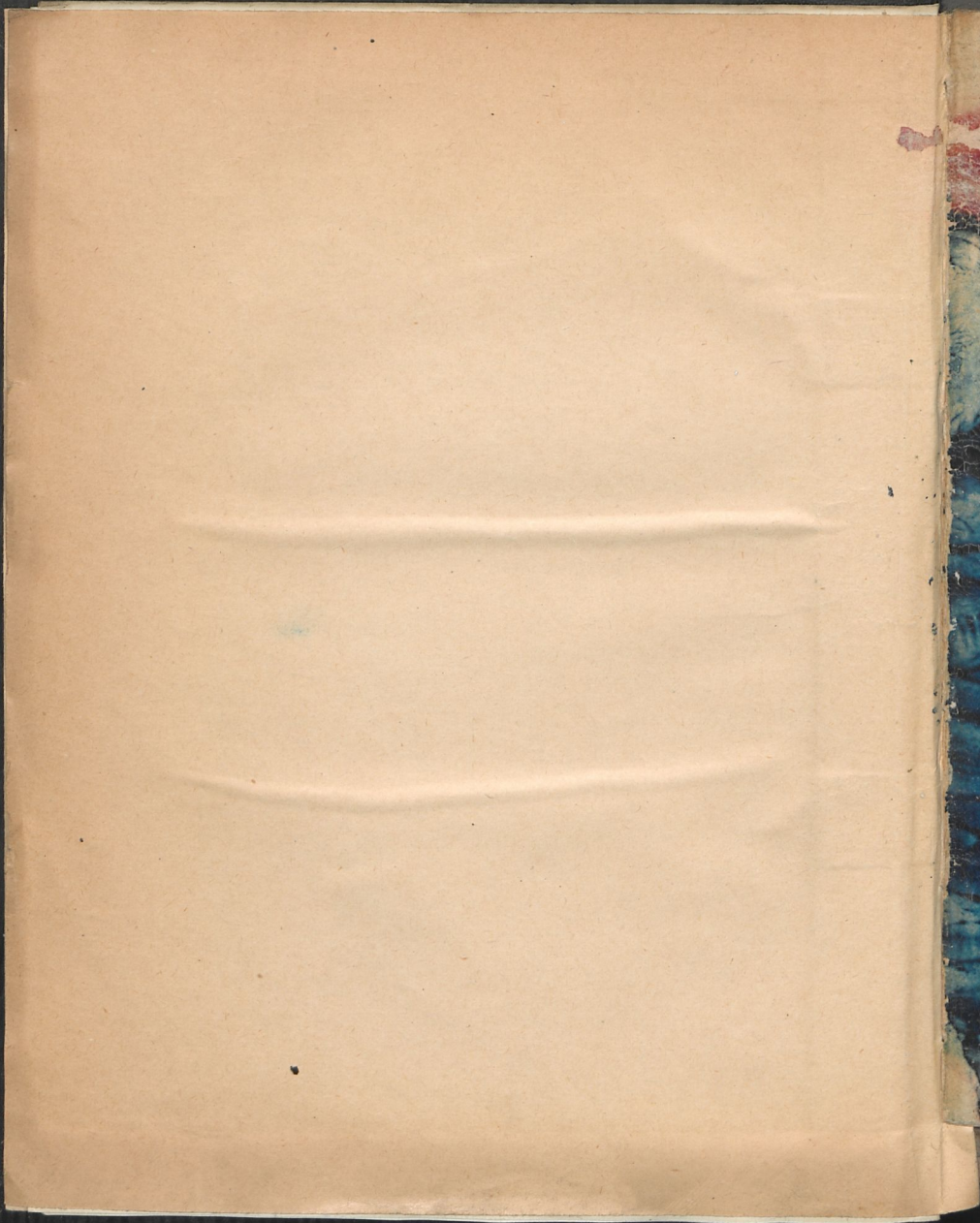
1. Hinckerpues, Hans Christianus: De credito anolo
concessum in sententia classificatoria ad
Fehrisi iurro, impellectili et utensibus
domus non contento.

1763.

1. Trumbach, Christianus: De non recipienda
appellatione in causis politicae et quae ad
formam pyrasanque provinciae pertinent.

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely a historical document or letter.]

DISSERTATIO INAUGURALIS IVRIDICA
DE

IVDICIIIS CENSORIIS,
VVLGO RVGE-GERICHTEN
SPECIATIM DE IIS, QVAE IN
DYNASTIA WEDANO-RONCALIENSI SEMEL
PER ANNUM SOLEMNITER CELEBRANTVR,

QVAM
DIVINA ANNVENTE CLEMENTIA

SVE AVSPICIIS
RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI
SERENISSIMI ET CELSISSIMI PRINCIPIS
AC DOMINI

DOMINI FRIDERICI

HASSIAE LANDGRAVII ET PRINCIPIS
HEREDITARII RELIQ.

AVCTORITATE ET CONSENSV
ILLVSTRIS IVRECONSULTORVM ORDINIS
IN ACADEMIA MARBVRGENSI

PRO LICENTIA

SVMOS IN VTROQVE IVRE HONORES,

AC PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE OBTINENDI

PVBLCO EXCELLENTISSIMORVM ACADEMIAE
PROCERVM EXAMINI

AD DIEM SEPTEMBR. clolcccclviii

SUBMITTIT

AVCTOR

FRIDERICVS ERNESTVS DVILL
WETZLARIENSIS.

MARBVRGI CATTORVM

TYPIS PHILIPPI CASIMIRI MÜLLERI ACAD. TYPOGR.

NOVELLA LEONIS 83. pr.

Si a Spiritus legibus ita se mortale genus regi sineret, ut humanis praeceptis nihil indigeret, id vero et decorum et salutare esset: at quoniam se ad spiritus sublimitatem eleuare, diuinaeque legis vocem amplecti non cuiusque est: ac vero quos hac virtus ducat, numero valde pauci sunt: bene sese adhuc res haberet, si saltem secundum leges humanas viueretur.

CAPVT I

DE IVDICIIS CENSORIIS
GERMANORVM IN GENERE.

§. I

Iudicia censoria, Rüge - gerichte, vocantur Quid sint
iudicia
censoria?
iudicia publica, in quibus delicta leuiora,
ad denunciationem personarum iurisiuran-
di religione deuinctarum, praeuia causae
cognitione summarie vindicantur, aliique
sollemnes ritus, pro more cuiusque prouinciae, sub
dio celebrantur. confer. IO. CHRISTOPHORI
HERBORTII *dissertationem de iudiciis censoriis*, von
rügegerichten, Lipsiae 1727 publice defensam; nec
non ea, quae celeberrimus inter Goettingenses iu-
rium Professor CHRISTIANVS FRIDERICVS GE-
ORGIVS MEISTER *parte prima*, nouissime editi
tractatus: *ausführliche abhandlung des peinlichen pro-
cesses in Teutschland sect. 1* de censoriis iudiciis retu-
lit, quem quidem ob temporis angustias nondum
A 2 inspi-

4 CAP. I DE IUDICIIS CENSORIIS

inspicere, ex relationibus litterariis Goettingensibus huius anni num. 54 pag. 513 seqq. tamen in tantum cognoscere licuit, ut commendare eum optimo valeamus iure.

§. II

Etymologia vocis rügen:

Quae de etymo vocis rügen-gericht a variis proferuntur tribus saltim explicare liceat verbis: Rügen in vernacula lingua nihil aliud denotat, quam abscondita tectaue publice proponere ac propalare, notitiam rei occultae cum omnibus communicare; quasi a regen, seu rege machen, erregen, aut si malis a gericht fama, et ruchtbahr machen. Propterea Lutherus in transferendo vocem graecam παραδειγματίζω: Matth. I. v. 19. ubi de Iosepho et Maria sermo est, usus fuit verbis; *er wolte sie nicht rügen*: haec translatio ab effectu fuit desumpta, quoniam vocabulum παραδειγματίζω proprie denotat *maximae aliquem ignominiae exponere*, ita, ut quasi numellis alligatus omnium in oculis detestabili infamiae adspergatur labe; ignominia enim profecto maxima redundasset in Mariam, si Iosephus publice denunciasset, ipsam esse gravidam, antequam in suum recepta sit torum. Quamuis autem vocabulum rügen, ruchtbahr machen, in sensu communi denotet omnem diuulgationem tum delictorum, tum aliarum rerum occultarum; hoc tamen loco rügen est publice deferre aliquid in iudicio, omnibus audientibus. Aliorum opinionem, qui vocis originem a raecken, vindicare, quasi quod per huiusmodi denuntiationes ac iudicia censoria vindicentur delicta, repetunt, minime probamus.

§. III

§. III

Ipſa autem haec cenſoria iudicia ex ſolis patri-
 is Germanorum moribus nata eſſe, neminem inficias
 iturum credimus. Licet enim in iudiciis Romanorum
 publicis et actionibus popularibus, cuius e populo
 agendi competeret facultas, *L. 4 D. de popularibus acti-*
onibus et in his praecipue actor ad multam ſibi adpli-
 candam intenderet actionem §. 1 *de obligat. quae qua-*
ſi ex delicto naſcuntur; nulla tamen apud Romanos ſo-
 lemnia iudicia ſtatis temporibus in leuora delicta ani-
 maduertendi cauſa congregata fuiſſe, qualia inter Ger-
 manos cenſoria iudicia erant, nemo non videt; et hinc
 Romanorum iudicia publica, coram eo, qui mero im-
 perio pollebat, inſtituta, aut actiones populares in fo-
 ro ordinario proſiſſe, a cenſoriis Germanorum iu-
 diciis ſtato die, in ſolemni iudicis, et ſcabinorum con-
 feſſu celebrandis, ſacillimo quiſque diſcernet negotio.

Natales
 iudicio-
 rum cen-
 ſoriorum
 non ex iu-
 re Roma-
 no.

§. IV

Germani ſuae libertatis ſtudioſi, quam ſtudioſi-
 ſimi, nec Regem ferre, nec principi ſuo liberam po-
 teſtatem concedere amabant; qua de re, ſi de negoti-
 o alicuius momenti ſtatuendum quidpiam erat, popu-
 li coibat multitudo, *vti luculentiffime docuit ad cine-*
res vsque deuenerandus praeceptor ac patronus IO.
IACOBVS SORBER in duobus voluminibus de comitiis
veterum Germanorum, Ienae 1745 et 1749 typis di-
tuulgatis. Eadem comitia germanorum, ob formam
reipublicae militarem in omnibus fere negotiis conſpi-
quam, docente, quem non niſi ſumma cum obſeruan-
 A 3 tia

Sed ex
 moribus
 Germano-
 rum repe-
 tere licet.

tia animique submissione, honoris causa nominamus, Viro perillustri et magnifico IO. GEORGIO ESTOR *in observationibus feudalibus observ. XIV p. 15. seq.*, singulis annis legitimo tempore, nempe inuente vere, quia hac anni parte consultandum erat de armis inferendis congregabantur, IO. STEPH. PÜTTER *im grundrisse der staatsveraenderungen des teutschen reichs I buch p. 7 §. 12.* In hisce comitiis praeter status reipublicae vel prouinciae ordinationem, de delictis, simul erat cognoscendum, poenaque definienda, teste CORNELIO TACITO *de moribus Germanorum cap. XII* dicente: *Licet apud concilium (i. e. comitia) accusare quoque et discrimen capitis intendere, - - - sed et lenioribus delictis pro modo poenarum, equorum, pecorumque numero, conuicti mulctantur.* Exinde accusatio de delictis grauioribus pariter ac leuioribus, nec non multa pecorum numero soluenda, luculenter apparet. Sed addit idem TACITVS *pars multae regi vel ciuitati, pars ipsi qui vindicat vel propinquis eius exsoluitur*; quae verba diuisionem multae inter fiscum pro publico interesse, et accusatorem vel propinquos laesi, priuatae satisfactionis loco, docent; qua quidem in parte hodie deuiant iudicia censoria, in quibus laeso, tantum damnum resarciendum, fisco autem soli multam inferendam esse, pronunciatur.

§. V

Qui ad-
huc in
multis re-
gionibus

Quamuis autem postea facies Germaniae maximam imperantibus Merouaei et Caroli M. posteris subierit mutationem; umbram tamen pristini huius Ger-

Germanorum moris adhuc obseruamus in iudiciis illis censoriis, quae in potiori Germaniae parte, semel aut bis saepiusue celebrantur per singulos annos, horum originem laudatus supra §. I MEISTER *loc. cit.* e terris Württembergicis repetit, in quibus iam inde ab anno 1559 censoria eiusmodi iudicia ordinata fuisse, docet, de quorum natura atque indole nunc quaedam explicandae nostrae definitionis (§. I) causa, dicenda erunt.

prisci ob-
seruantur
mores,

§. VI

Iudicia censoria sunt iudicia publica (§. I) publici iudicii notio hic non absoluitur eo, quod publica auctoritate celebretur; quippe nemini iudicium qualecunque nisi ex publica imperantis approbatione, vi sui officii publici, cogere licet; sed quod censoria iudicia sint sollemnes confessus: quod subiecti eius praefecturae ac vicorum omnes rite sint conscribendi, quod, vti plurimis locis fieri consuevit, signa sollemnis confessus per sonum campanae danda sint; quod iudex, qui alioquin in priuatis causis solus praestit iurisdictioni, nonnisi praesentibus actuario et scabinis censorum ordinare iudicium queat. Iudex enim simul atque confederat cum scabinis, hosce sollemni formula concepta, de quibusdam ad ordinandum iudicium spectantibus, interrogare, hi autem consuetis itidem verbis sollemnibus respondere solebant. Formulas interrogationum et responsonum in iudicio criminali adhibitas certa ratione huc spectantes, nobis dat quem iam pia mente laudauimus, per-

Iudicia
censoria
sunt pu-
blica iu-
dicia.

perillustris et celebratissimus IO. GEORGIUS ESTOR
im unterrichte von urteln und bescheiden p. 697 seq.

§. VII

Instituuntur de leuioribus delictis.

In iudiciis censoriis vindicantur saltem leuiora delicta (§. I) nam atrociora crimina, quibus capitis, aut corpus delinquentis affligens, poena proposita est, ad iudicem, qui jurisdictioni criminali praeest, spectant; hinc in iudiciis censoriis denuntiantur delicta leuiora, a subiectis eius praefecturae (gerichts oder kirchspiels unterthanen) horum liberis, famulis ac pecudibus, commissa siue in agris, siue syluis, siue hortis, aut pratis, v. c. quando damnum depascendo gramina alterius, aut in alio loco prohibito, fuit illatum, vel quando quis plaustris vsus fuit vehendo supra fundum, qui semento instructus, et a seruitute liber erat; vel quum quis gramina demetendo, aut poma decerpra clam auferendo, aut plantas hortorum agrorumue caedendo, ac corrumpendo, nocuit.

§. VIII

Opus est denunciationibus.

Quo magis autem caussae cognitio institui atque substantialia iudicii obseruari queant; actoris loco, delicta denuntiantur a personis publicis, qui de hoc officio sacramentum praestiterunt. (§. I) Actore enim opus est in quolibet iudicio, exigente id regula, *vbi deest actor, nihil agit iudex*, seu vti in vernacula efferunt: *wo kein klaeger ist, da ist auch kein richter*, at tamen et ex officio contra reos delictorum procedere alias haud prohibetur iudex, ne, dum alii delinquentes impuniti dimittuntur, plures pessimo hoc exem-

exemplo ad delinquendum inuitentur, *arg. L. 13. pr. D. de officio praesidis.* Quamuis ergo alias quilibet deferre possit huiusmodi delicta, praesertim laesus, cuius speciatim interest, tamen maxime expedit potiori ex parte denuntiationes a personis quorum fidem, ob sacramenti vinculum, quo constricti sunt, tuto sequi licet, fieri, v. c. a praefecto pagi cuiuslibet *Dorf Schulz, Heimberger, Vorsteher,* aut a custode campi, *Feldhüter, Feld- oder Flurschütz;* quia, hisce denuntiantibus, non opus est anxia aut rigida probatione, sed eorum testimonio, quod vi officii perhibent, *auf ihre pflicht aussagen,* creditur. In Hassia inferiori, praesertim in principatu Hersfeldensi, moris est, vt breui ante iudicii censorii celebrandi diem, scripta cuiusuis pagi seu vici denuntiatio exhibeatur iudici, et vbi nihil denuntiari possit, in scriptis profiteri debet vicus: sibi iam nil memoriam incurrere, quod denuntiatu dignum censeatur. Iudicis interea est, denuntiationes scriptas in ordinem redigere, et omnia, quae pertractanda sunt ad diem vsque iudicii, in quo causae propositae sollemniter, nec tamen minus celerime expediuntur, parare.

§. IX

In iudiciis censoriis vindicationi delictorum Causae summaria praemittitur causae cognitio, (§. I). De cognitio delictis enim prius cognoscendum, quam poena in summaria fligi possit, est iuris naturae; dum nulli deneganda ad essentiam hu- ius iudicii defensio

B

requiritur,

defensio est. Summarie tamen cognoscitur, quia breui manu causae expediuntur, nec tam difficili probatione aut reprobatione opus est. Obseruantur ideo substantialia iudicii. Nam ii, quorum officium est denuntiare delicta commissa, actorum loco publice in confesso iudicii censorii vel ore tenus repetunt denuntiationem, vel iudex denuntiationes in scriptis sibi antea exhibitas et in protocolum (das rüge - protocol) relatas, omnibus audientibus viua voce praelegit. Tum rei delictorum singuli interrogantur, num confiteantur factum illicitum, nec ne? Secuta confessione deinceps multa aut carceris poena definitur. Si autem reus neget, se commississe delictum, cuius publice arguitur; ipse cum denuntiantibus personis publicis coram iudicio simul sistitur, per modum confrontationis, (vti vocant in criminalibus) eum in finem, vt repetita, serio animo, delatio delicti, cum facti circumstantiis, reum conuincat, quum fide dignas personas in solemnium iudicii confesso contra se testimonium perhibere videat. Iudex hic omnes intendit vires, vt argumentis ex fide denuntiantibus habenda, ex facti circumstantiis aut aliunde petitis, rei confessionem eliciat, et demum poenam proponat. Sin autem omnem operam in conuincendo reo perdidit iudex, dispiciendum est, num corpus delicti, testimonia denuntiantium et alia argumenta liquida plane sint; adeoque reus nullam penitus defensionem, nisi praefractam abnegationem delicti prae se ferat, an causa altioris aestimetur indaginis? pri-

ri

ri in casu, non obstante negatione, poena imponitur a iudicio, ne impune quisquam delinquat. Posteriori autem in casu, vltiori iudicis priuatae cognitioni committitur, poena simul a iudicio in eum casum, quo delicti vel confessus vel conuictus futurus sit reus, praescripta. Sin denique innocens deprehendatur reus, liber ab omni poena pronuntiatur a iudicio.

§. X

Delicta in censoriis iudiciis denuntiata vindicantur duplici ratione, ita vt et laeso satisfiat, et reipublicae seu fisco. Praecipue tamen de multa fisco inferenda agitur; aut, si delinquens haud soluendo sit, carceris substituitur poena. Nam, quia ex regula denuntiationes a personis publicis iurisiurandi religione deuinctis fiunt, laesus proprie publicam eiusmodi denuntiationem non participat, sed separata actione in ordinario iudicio instituenda damni reparationem petere potest. Multa vt plurimum in legibus prouincialibus est determinata; ita tamen vt augmentum aut decrementum iudicii arbitrio, pro circumstantiarum varia ratione, subsit. In Hassia inferiori, praeses iudicii, ea hora, qua scabini, die Schöffén, multam definiunt, discedere, actarius autem ex maioribus votis conclusum protocollo huius iudicii, dem rüge - gericht's - protocol inferere consuevit; posthac autem ipse praeses iudicii publice et viua voce multam aut carceris poenam a iudicio praescriptam, pronuntiat, eiusque officium est

Qua ratione vindicentur delicta.

multas recipere, ac demum fisco inferre, redditus desuper rationibus. Hac proin ratione mos vindicandi delicta leuiora in iudiciis censoriis, distat a prisco ritu, quo multa pro numero pecorum (ob pecuniae inopiam) inter fiscum et denuntiantem fuit diuisa (§. 4.)

§. XI

A iudiciorum censoriorum pronuntiatione appellare,

Publica ac viua voce multae cuiusuis delinquentis figillatim facta pronuntiatione pollet vi sententiae definitivae sollemniter publicatae; eam ob causam nec iudex, qui praestit iudicio, nec vniuersum iudicium corrigere sententiam poterit, nec adeoque mitigare, aut tollere poenam legitime iam decretam, *arg. l. 55 et l. 62 D de re iudicata*. Si igitur remedia impugnatória siue suspensiuā, siue deuolutiuā proponere audeat condemnatus, copiam protocoli a iudicio petere, et vel in continenti, vel ex interuallo intradecendium v. c. appellatione vti, omniaque huius formalia, fatalia, et sollemnia exactissime obseruare tenetur, sub periculo desertae appellationis. Huius vero auxilio, appellans prouti conseruatio famae saepius requirit, in instantia proxime superiori, se absque sufficienti demonstratione, adeoque innocentem fuisse condemnatum, probare potest; deducit enim grauamina et in libello appellationis siue grauaminum exhibet iudici ad quem, intra terminum introducendae appellationis, vel ab inferiori, vel a superiori iudicio praefixum; nec minus appellans vtitur beneficio iuris: *nondum deducta deducam, et nondum probata probabo*.

ORD.

ORD. CAMERAL. P. III. tit. XXXIII. §. 3. seq. REC. IMP. NOVISS. §. 73. Interea tamen, quum in causa leuiorum delictorum summa in appellatione ad suprema imperii dicasteria ex legibus publicis necessaria, summam appellabilem vocant, desit; eandem ab hisce iudiciis nec recipi posse prouocationem, nemo non videt, nisi reum condemnatum sequatur infamia, quae, quia non admittit aestimationem, curiarum imperii supremarum fundat iurisdictionem in iudicio appellationis; FRIEDER. GVILIELM. TAFINGER *in principis iurisprudentiae cameralis lib. III tit. XIII §. 693 pag. 618* quamuis, si vitium, quod modum procedendi seu processum coram iudicio censorio ventilatum nullum reddit, emergat, citatio quoque super nullitatibus, vti efferunt, decerni solet; vtroque tamen tum appellationis, tum nullitatis querelae in casu, processus a iudicio aulae imperialis vel camerae imperii prius haud decernuntur, quam litterae pro informatione (Schreiben um bericht) ad iudicem a quo fuerint directae. REC. IMP. NOV. §. 105 et 106, IO. GEORG. ESTORIS *anfangs-gründe des gemeinen und reichs-proceßes §. 1548 II et III p. 522.*

§. XII

Alia non minus ei, qui iniusta iudicii censorii ^{vt et contra eam} sententia laesum se existimat, in promptu sunt media ^{supplicare ad principem,} eandem impugnandi. Sic supplicatio ad principem vel territorii dominum et post decendum rei iudicantae adhuc permiffa est; quae, quia in mera imper-

tantis gratia posita, nullas exigit sollemnitates aut formalia: Sed argumenta ad demonstrandam innocentiam necessaria attulisse, et principi de supplicantis innocentia plenam fecisse fidem sufficit. Cui accedit, quod laeso, si poenam remitti penitus haud posse conspiciat, pro mitiganda saltem eadem causas allegare, et mitigationem humillime expetere, sit saluum.

§. XIII

nec non
restitutio-
ne in in-
tegrum
vri licet.

Restitutioni quoque in integrum locus esse poterit. Nam, si laesus, noua argumenta suam innocentiam demonstrantia, de quibus antea non cognouit iudicium censorium, proferre et probare queat, nulli dubitamus, quin iudex sententiam ex falso supposito latam, ob demonstratam innocentiam emendare. *TACOBVS BLVM in processu camerali tit. 57 §. 5 et tit. 78 §. 6* et denunciantes, qui ex odio accusarunt innocentem, coercere omnino possit.

§. XIV

Alii ritus
in iisdem
censoriis
iudiciis
explican-
di.

Alii autem ritus pro more cuiusque prouinciae in iudicii censorii confesso expediri solent (§. I). In hac classe ponuntur: 1) actus sollemnis, quo ii, qui per elapsum a nouissimo huius iudicii actum tempus, ex alterius principis territorio, in territorium huius principis migrarunt, aut matrimonium contraxerunt, sacramento praestito fidem ac subiectionem domino territorii spondent, hocque praeuio matriculae subditorum inferuntur, et omnium eius vniuersitatis com-

commodorum fiunt participes. Hic mos seruatur in Haffia. Alibi speciale super hoc ritu ordinatur iudicium, cui nomen est *Vogtei gericht* II) Maxime falutaris quarundam regionum obseruantia, qua contractus omnes de rebus immobilibus a proxime elapfo huius iudicii confessu celebrati v. c. venditiones, donationes, permutationes, pacta successoria libris publicis, hac de causa speciatim confectis, gerichts- seu contracten-bücher, inscribuntur, ad praescindendas innumeras contrahentium lites. Huius enim testimonii in publicos libros relati plena de dominio translato, inter contrahentes est fides. III) Iudicis alicubi locorum est publice interrogare praefectos pagorum, *die vorsteher*, num quilibet vicus supellectile, qua ad restinguenda incendia vti necesse est, *feuer-instrumenten* seu *feuer-geraethe* sufficienti sit instructus, et an vitio careat? IV) Plurimis locis subditi ad exhibendum certum numerum capitum passerum, aliarumue auium, quae frugibus maxime nocent, singuli obstringuntur, et id quod numero legibus praescripto deest, certa pecuniae quantitate redimere coguntur. Vltimo dein loco confessum finire solent epulae sumptibus publicis parandae; circa quas id adhuc notari meretur, quod si vel nouum a principe creari contingat iudicem, qui iudicii censorii praeses est, vel etiam nouus eligatur scabinus, vtriusque dum primum adsedit in conuentu iudicii, postea inter epulas caput corona accingi florea soleat; ob quam omnibus scabinis lautum praestari ex interuallo moris

ris est conuiuium. Confer alios ritus, quos exhibet IO. GOTTLIB. HEINECCIUS *in elementis iuris germanici Tom. II. lib. III. tit. 1. §. 68 Schol. p. 424 seq.*

§. XV

Iudicia
censoria
sub dio
celebrantur.

Iudicii censorii confessus sub dio celebrantur (§. I) moris enim inter Germanos erat omnes actus solemnes sub dio celebrare. Sic antiquitus numina non in templis colebantur, quippe maiestatem diuinam domo contineri haud posse existimabant Germani, CORN. TACITVS *de moribus Germ. cap. VII.* et IO. GEORGIUS KEYSLER *in antiquitatibus selectis septentrionalibus p. 86.* Nec minus inaugurationes beneficiariae ad secul. XVI. vsque maxima cum pompa celebrabantur, BYRGHARTI GOTTHELF STRVVI *elementa iur. feud. cap. VIII. §. 180-182*; comitia pariter apud veteres Germanos sub dio cogebantur, perillustri ESTOR in absolutissima tractatione *de comitibus Hassiae provincialibus §. I seq.* confer quoque effigiem conuentus prouincialis Hassiaci eiusdem nouissimae editioni *electorum iuris publici Hass.* praemissam, nec non folium Regis Germanorum ad Rensam, cuius imaginem dat IO. DAVID KOEHLER *in der reichs-historie p. 304*, in quo eligendi regis causa conuenire solebant principes electores, BYRGHARTVS GOTTHELF STRVVI *in corpore historiae germanicae, Per. IX sect. IV. §. I n. 5 p. 647.* Qua de re quum in iudiciis censoriis umbram iuris prisca Germanorum conspiciamus (§. 5) hunc quoque ritum confidendi sub dio

dió inde repetere nulli dubítamus. Cur autem hodie adhuc talis mos feruetur? ne tam sollicitè exquiramus, nos ter prohibet scopus. Si quid nos videmus, fortassis, quia omnis multitudo subditorum non tam facili negotio in aedificiis simul praesens esse, et actuum sollempnia tum obseruare, tum peragere potest, in publico et nostra aetate conuentus institui praestat.

§. XVI

Qua anni parte, et quot per annum vicibus, iudicia censoria sint ordinanda, variant provinciae. Alibi semel tantum per annum in eius sine contingit; uti in terris Nassouicis, circa finem cuiusuis anni primus qui dirigit lites in curia litium Dillaeburgensi, adiuncto secretario regiminis provincialis, in singulis principatus Dillaeburgici praefecturis eiusmodi conuocat censoria iudicia iisque solemniter praest; In praefecturis Nassouico Weilburgicis in sine cuiusuis quadrimestris per praefectos et scabinos celebrantur, ac in iis delicta minora in scriptis a scultetis (*dorf-schulzen*) denuntiata disquiruntur, et secundum ordinationem huius iudicii (*rüge-ordnung*) puniuntur, hoc facto index personarum reatu dignarum cum poena dictata rationario mittitur, qui multam exigere, ac fisco in ferre est obstrictus. In praefectura Alte-Solmensi, a custodibus camporum et sylvarum, quolibet die lunae, delicta minora septimanae praeterlapsae, pagorum praeposito indicantur, et ab hoc libello inferuntur, qui in iudicio

Semel aut
saepius
quotannis
eadem
conuocari
consuevit.
pro more
regionis.

C

provin-

provinciali (*land-gericht*) quod quolibet septimestri in pago Erda, tempore vernali, et autumnali, celebratur, viua voce praelegitur, eoque praeuio, a Consiliario et scabinis poena dicitur. Quae a duabus personis, sic dictis procuratoribus exigitur, et aerario filci infertur. In principatu Hersfeldensi bis per annum, nempe ineuntibus maio et octobri mensibus, ordinantur, ita vt a singulis praefectarum praepositis (*amdeuten*) quibus actuarii loco adiungitur Secretarius cancellariae Hersfeldensis, dies dicitur conuentui tum scabinorum, tum subditorum suae praefecturae, in quo horis matutinis, post signa quaedam per campanae sonitum data, Scabini quilibet suo loco et ordine accedunt aedificium sui Praefecti ac praefidis, qui dein Actuarius seu secretario Hersfeldensi ac Scabinis ipsum sequentibus ex aedibus suis ad locum iudicii sollemniter procedit. Simulac in hunc ventum locum, stans praefectus, Principis nomine iudicium sollemniter ordinat, *er heget das rüge-gericht* postmodum confidunt iudex, actuarius et scabini, caputque operiunt. Iudex, insignium loco, manu tenens virgulam quandam, *einen gerichts-stab*, praeuia interrogatione, de iudicio rite ordinato, scabinis proposita, (§. 6) actus in hoc iudicio expediendos (§. 7 seqq. et §. 14) suscipit, quibus rite consummatis ad epulas dicitur.

§. XVII

A censoriis Cum censoriis iudiciis quadantenus congruunt iudicia,

iudicia, quae quotannis de rebus syluestribus exer-
 centur, in quibusdam prouinciis; vulgo audiunt *iudiciis* es
dicia forestalia, forstgerichte REINHARD *de iure fo-* quae de
restali Germanorum fest. II §. 6 seqq. Iudicia haecce rebus syl-
 forestalia (vt liceat barbara hac voce, in omnium fe- uestribus
 re ore obuia, vti) ab iis, quibus cura seu inspectio ordinan-
 syluarum ac venationum commissa est, semel per tur, di-
 annum ordinantur. In Hassia vocatur *der forst schluss* stant.
 in Dynastia, Wedano Runckelana, nominatur *der forst-*
tag. Ad hoc iudicium spectant delicta, vti vocant,
 forestalia; quae nempe a subditis eorumue liberis
 aut famulis nocendo in syluis, vel quum ligna clam
 caedunt auferuntque, vel quum prohibito tempore
 aut loco pecora pascendi causa immittunt, vel quum
 ericam non impetrata venia colligunt, et quae hu-
 ius generis sunt complura, anno proxime elapso
 fuere commissa. De hisce delictis, quae a venatori-
 bus atque syluarum custodibus sunt denuncianda,
 summaria causae cognitio instituitur, et multa facto
 illicito respondens silco inferenda, imponitur, *SCHAZ-*
MANN de iure et iudiciis communitatum, quae veniunt
sub nomine Marcarum in Wetteravia. In iisdem quo-
 que expediri solet cura de quantitate lignorum, cuius
 pro sua necessitate, vel ad rem domesticam, vel ad
 aedificandum, vel ad artificium, assignandorum in
 futurum annum; caute enim hac in parte est agen-
 dum, ne omnes olim premat lignorum penuria. In
 eo tamen haec a censoriis distant iudiciis, quod 1)
 haec ad solam rei syluestris curam restricta sint, 2)

20 CAP. II DE IVDICIO CENSORIO, QVOD IN

non sub dio, nec praesentibus scabinis, nec aliis sollemnibus adhibitis exerceantur, et 3) in hisce forum priuilegiatum conspiciatur, vel commissarius principis peragat causam; quae in censoriis iudiciis secus se habent omnia.

CAPVT II
DE IVDICIO CENSORIO, QVOD IN
DYNASTIA WEDANO RUNCHELANA
SEMEL PER ANNUM SOLLEMNITER
CELEBRATVR.

§. XVIII

Transitus
ad iudicia
censoria
Dynastiae
Wedano
Runckelanae.

Observatio I.

Hucusque de iudiciis censoriis in genere egimus; nunc de more, Dynastiae Runckelanae in Comitatu Wedano, circa haecce iudicia, peculiari, quaedam proferre in medium licebit.

§. XIX

I) In dicta Dynastia semel tantum per annum circa eiusdem finem sollemniter celebratur iudicium censorium, eodem, quo in capite I explicuimus, modo. Causae leuiores a publicis personis propositae summaria cognitione inuestigantur, et multa imponitur.

§. XX

Observatio II.

II) peculiari insigniuntur nomine, *geschwobrne montarge*; quae appellatio fortassis inde trahit originem, quod iudicia haecce olim diebus lunae coepta et per integram hebdomadam, donec omnes decisae essent lites, continuata fuerunt. Irregulare tamen in

in hoc, quidpiam obseruamus, quippe caeteroquin Germanis Martis die, qui propterea *dingstag* (i. e. a *ding* iudicium) dies iudiciis ordinandis destinatus, vocabatur, in iudicio confidere moris erat; HELNECCIUS *Tom. II Elementorum iuris Germanici lib. III tit. I §. 69 pag. 425.*

§. XXI

III) Quum saepius in iure nostro, vti in *l. 2 §. I D. si quis in ius vocatus non ierit, L. 1 §. ult. D. de edendo, L. 2 §. ult. D. de probationibus* constitutum legatur, rusticitati, quod ad iuris ignorantiam attinet, veniam esse dandam; operam omnino adhibeat iudicium censorium, ne sub specie ignorantiae a poena dimitti queant delinquentes iurium ignari; Quapropter in Dynastia Wedano Runckelana, vltimo semper die confessus, quum iam discessum parat iudicium, extractus ordinationis politicae Nassouico Catimelibocae, quippe quae in eadem regione publice recepta sanctissime custoditur, in sollempni conuentu iudicis et praefectorum, per secretarium seu aetuarium, singulis subditis clara praelegitur voce; quo magis nullum affectata tueri queat ignorantia.

§. XXII

Ordinationis huius POLITICAE NASSOVICO CATIMELIBOCAE in quouis iudicii censorii confessu rite promulgandae potissima eo redeunt capita; vt CAPITE PRIMO partim I de qualitate, fama et facultate

C 3

facul-

facultatibus eorum, qui ex alio territorio accedentes, subditis Wedano Runckelanis adscribi cupiunt, partim 2) de horum homagio, partim 3) de prohibito accessu ad peregrinam militiam, cui, absque superioris consensu nomina dare, nequaquam licet, legislatoris legantur iussa.

§. XXIII

Caput II
huius ordi-
nationis
recensetur.

CAPITE SECUNDO laudatae ordinationis autem de opificibus in genere cautum est, ne cui, absque praevia receptione in fodalitatem opificii, ex laboribus aut mercibus huic illius opificio propriis questum facere liceat; nec profiteatur artem instruendo tyronem, *einen Lehrling*; cui secundo capiti in calce adiecta est seuera prohibitio de non dilapidandis, sed in necessarium fodalitatis usum impendendis, alioquin autem, quantum pote, conseruandis eius redditibus.

§. XXIV

Caput III
istius deli-
neatur.

TERTIO CAPITE dictae ordinationis, agitur de pannificiis, quorum fabricam alunt terrae Nassfo- uicae, tum Herbornae, tum Sigenae, in Dynastia autem Runckelana hoc tempore nulla reperitur.

§. XXV

Caput IV
vsque ad
caput X.

QUARTO et sequentibus ad DECIMUM vsque capitibus, variae, non vbique eodem modo vsitatae, saluberrimae tamen, continentur, leges, quas autem, ne fines egrediamur, speciatim referre non placet.

§. XXVI

Caput XI

VNDECIMUM CAPVT iubet publicam pro vi-
tandis

tandis incendiis impendere curam. Hinc pagorum praepositi quotannis singulorum aedificiorum caminos inspicere, et num quolibet semestri a fumariis abstergam videant fuliginem inuestigare; cui si morem subditi haud gerant obseruantissimum, constitutioni, poena pecuniaria salutis publicae causa imponitur.

§. XXVII

Germani in suis conuentibus ac negotiis sollemnibus maxime amarunt conuiuia. Sic in creandis ac coronandis Regibus, creandis magistratibus, quorum annui honores sunt, v. c. consulibus ciuitatum, in feriis ob rem prospere gestam ordinatis, in celebrandis nuptiis, in funere ducendo, et similibus, epulae imponunt actui coronam. Sic tum in ipso iudicii censorii confessu, peractis omnibus negotiis, conuiuia parata animi remissionem praebent (§. 14 in fine); tum etiam scabini, quibus per electionem ad hoc officium euehi contigit, suis collegis symposium optime instructum exhibere tenentur. Prohibitae quidem sunt eiusmodi commestationes in laud: *ordinatione politica Nassouica cap. 1 uum. 5* addita sanctione, vt, qui contra hanc egerit legem, decem florenos inferat fisco; nisi quod modicum victum ad decem florenos, nempe Rhenanos, praebere liceat: Interim tum in hisce, tum in aliis prouinciis quotidie modum haud seruari, sed maximos faciendo sumtus, scabinorum societatem, ab eo, qui in hanc nuper fuit cooptatus, laute excipere haberique, obseruamus.

§. XXVIII

§. XXVIII

Epilogus.

Sed vti epulae finem imposuerunt actibus Germanorum sollempnibus; ita etiam exposito hoc conuiuandi more, dissertationi imponimus finem; lubenter fatentes, paucioribus hisce obseruationibus multas quidem in extenso opere addi posse, interim tamen ea, quae attulimus, huius argumenti capita secundum tractationis nostrae scopum pro virium nostrarum tenuitate illustrasse suffecerit; nihil superesse existimantes, quam vt leuiusculum hocce laborum specimen, huiusque auctorem, lectorum fauori commendemus.

TANTVM.

COROLLARIA.

THES. I

Periculosum est, et suspicione non caret, si in vno eodemque iudicio pater est iudex, et filius aduocatus.

THES. II

Falsa est opinio praescriptionem immemoriam ad centum annos restringentium.

THES. III

Iudex non debet excandescere aduersus illos, quos malos putat l. *obseruandum* 19 §. 1 *D. de offic. praesid.*

THES. IV

Secundum theoriam mulieres in codicillis testes esse nequeunt.

THES. V

Vbi iudicium est coeptum, ibi etiam finiri debet, l. 7 l. 30 *D. de iudiciis.*

THES. VI

Notarius repraesentat duplicem personam in actibus inter viuos, non autem vltimis voluntatibus.

ERRATA.

In rubr. lin. 6 pro Roncaliensi lege Runckelana pag. 4 lin. 18 pro παραδειγματιζω lege παραδειγματιζω p. 6 l. 4 pro inuente lege innuente.

Marburg, Diss., 1756-63

ULB Halle
005 360 072

3

DISSERTATIO INAUGURALIS IURIDICA
DE

IVDICIIIS CENSORIIS,
VVLGO RVGE-GERICHTEN
SPECIATIM DE IIS, QVAE IN
DYNASTIA WEDANO-RONCALIENSI SEMEL
PER ANNUM SOLEMNITER CELEBRANTVR,

QVAM
DIVINA ANNVENTE CLEMENTIA
SVB AVSPICIIS
RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI
SERENISSIMI ET CELSISSIMI PRINCIPIS
AC DOMINI

P 454
DOMINI FRIDERICI

HASSIAE LANDGRAVII ET PRINCIPIS
HEREDITARII RELIQ.
AVCTORITATE ET CONSENSV
ILLVSTRIS IVRECONSULTORVM ORDINIS
IN ACADEMIA MARBVRGENSI
PRO LICENTIA

SVMOS IN VTROQVE IVRE HONORES,
AC PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE OBTINENDI
PVBLICO EXCELLENTISSIMORVM ACADEMIAE
PROCERV EXAMINI

AD DIEM SEPTEMBR. cIoIoCCLVIII
SVBMITTIT

AVCTOR
FRIDERICVS ERNESTVS DVILL
WETZLARIENSIS.

MARBVRGI CATTORVM
TYPIS PHILIPPI CASIMIRI MÜLLERI ACAD. TYPOGR.

